

Eesti kõige kauem tegutsenud erateatri, tänavu juba 29. sünnipäeva tähistava VAT Teatri asutaja ja kunstiline juht **Aare Toikka** analüüsib Eesti teatri võtmeküsimusi.*

EESTI TEATRI KÜSUURED KÜSIMUSED

Eesti Etendusasutuste Liit...

...(EETEAL) on tööandjate ühendus, mis esindab 20 Eesti teatrit. 12. jaanuaril peetud seminariga tähistati EETEALI 25. sünnipäeva ning seetõttu oli teemaks teatrimaastikul tegutsejate valikupõhimõtted. Kas valikuid mõjutab eelkõige sisemine või väline sundus? Kas valikud on kunstilised või rahalised? Kas eelistada vabakutselisust või tööd repertuaariteatris? Kas valik teha teatrit Eestis toob kaasa reaalse võimaluse sotsiaalselt olulisteks tegudeks? Mis on ühe või teise teatrimudeli plussid ja miinused ning mille alusel neid valikuid vaetakse?

Teemapäeval kõnelesid õiguskantsler Ülle Madise, moedisainer-kostüümikunstnik ja Tallinna Linnateatri peakunstnik Reet Aus, etenduskunstnik Kaja Kann, muusikaline kujundaja ja näitleja Ardo Ran Varres, näitleja ja lavastaja Hendrik Toompere, ERRi kultuuriuudiste toimetaja Reet Weidebaum, EETEALI tegevjuht Monika Larini.

Kultuuriminister Indrek Saare juhtimisel osalesid teatrijuhitide vestlusringis Kristiina Alliksaar (Ugala), Aivar Mäe (rahvusooper Estonia), Raivo Põldmaa (Tallinna Linnateater), Ivar Põllu (Tartu Uus Teater), Kristiina Reidolv (Vaba Lava), Aare Toikka (VAT Teater).

Päeva suunas EETEALI juhatuse esimees, Kanuti Gildi SAALI kunstiline juht Priit Raud.

Seminaripäeva ülekande salvestust on võimalik vaadata Postimehe kultuuriportaalist (kultuur.postimees.ee).

PEETER LANGOVITS
TAGASIVAADE

raagilised sündmused Vilniuses ja Riias 13.–16. jaanuarini 1991 mõjutasid ka Eestit. Eesti vahendas toimunut maailmale, korraldas toetusmiitinguid. Boriss Jeltsini üllatusvisiit Tallinna 13. jaanuaril ning Venemaa ja Baltimaade ühisavalduks mõjutasid oluliselt edasist sündmuste käiku. Gorbatsõvi ebaõnnestumine Baltimaades ja Jeltsini jõuline tegutsemine suurendasid rahvusvahelist survet Moskvalle. Aeg hakkas tööle meie kasuks.

Kuigi järgmistel päevadel oli märke kriisi leevenemisest, valmis valitsuse kriisikomisjonil kiirplaani Toompea kindlustamiseks. Tööd alustati kohe pärast verist rünnakut Leedus. Peeti arukaks pigem karta kui pärast tegevusetust kahetseda. Olid ju barrikaadid ka Riia ja Vilniuse tänavatel. Suurem kaitserajatiste paigaldamine toimus öösel vastu 18. jaanuari. Kraanaga tõsteti Toompeale suunduvale tänavale kahes ravis graniitrahne, mis kaalusid kuni 25 tonni. Töö oli tehniliselt keerukas, sest maakividel polnud ju tõstmiseks kinnituskohki. Falgi teele ja Komandandi tänavale Kiek in de Köki juurde kuhjati maakive ja ehitusplokke. Toompea lossi ette tõsteti päeval betoonist ehitusplokke. Viimasena sai paika kivimürakas Pika jala väravatorni ette. Lisaks olid Kodukaitse valvepostid ja jälgiti sõjaväeosade juures toimuvat. Toompeale toodi lisajõude ka politseikoolist ja siseministeeriumist. Kadriorgu barrikaade ei püstitatud. Kaitserajatised kutsusid esile vastakaid arvamusi. Kellele tundusid need mõttetuna, liigset ärevust tekitavana või lausa provokatsioonina, kellele aga mõistliku ja turvatunnet suurendavana. Barrikaadidel oli psühholoogiline mõju ja sümbolne tähtsus. Need andsid märku meie valmisolekust end kaitsta ja töid rahvusvahelist vastukaja soovile oma iseseisvustaohtluste eest kindlalt seista.

Üks maakividest jäigi Toompeale, meenutamaks 1991. aasta pöördelisi sündmusi.